

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей виконання кредитних зобов'язань на тимчасово неконтрольованих територіях Донецької та Луганської областей (реєстр. № 6029 від 03 лютого 2017 року)

Комітет з питань правової політики та правосуддя на своєму засіданні 16 листопада 2017 року (протокол № 65) розглянув на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей виконання кредитних зобов'язань на тимчасово неконтрольованих територіях Донецької та Луганської областей (реєстр. № 6029 від 03 лютого 2017 року), поданий народними депутатами України Денисенком А.П., Кужель О.В. та іншими (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою "нормалізації діяльності суб'єктів господарювання, які втратили можливість роботи внаслідок військових дій на сході та були змушені залишити території Донецької та Луганської областей, які поки що окуповані терористичними угрупованнями".

Законопроектом пропонується внести зміни до Цивільного та Господарського кодексів України, якими запропоновано тимчасово, на період дії Закону України "Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції", не застосовувати положення статей, які стосуються цивільно-правової та господарсько-правової відповідальності, до грошових зобов'язань суб'єктів господарювання, що втратили можливість здійснення господарської діяльності на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

Крім того, пропонується внести зміни до законів України "Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції", "Про торгово-промислові палати в Україні", згідно з якими запропоновано: уповноважити Кабінет Міністрів України затвердити "перелік населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення", включення до якого, у тому числі, буде однією з підстав для отримання

окремими суб'єктами господарювання сертифікатів щодо настання форс-мажорних обставин; визначити критерії, у разі відповідності яким юридичні особи або фізичні особи-підприємці, що втратили можливість здійснення господарської діяльності на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, матимуть змогу отримати зазначений статус у судовому порядку. У разі, якщо юридична особа або фізична особа – суб'єкт господарської діяльності, відповідно до закону належатиме до суб'єктів господарювання, які втратили можливість здійснення господарської діяльності на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, то стосовно зобов'язань зазначеної особи за кредитними договорами, договорами позики, встановлюватиметься заборона нарахування процентів на основну суму зазначеної заборгованості та щодо зобов'язань зазначеної особи за договорами поруки, а також щодо зобов'язань за договорами поруки, за якими зазначена особа є боржником, а поручителем є будь-яка інша особа, встановлюватиметься заборона стягнення зобов'язань поручителя.

Також пропонується, на період дії Закону України "Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції" ввести мораторій на виконання судових рішень, що набрали законної сили після набрання чинності цим Законом, у справах щодо стягнення заборгованості за договорами позики та кредитними договорами, а також договорами поруки фізичних та юридичних осіб, які знаходяться на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження. На період дії зазначеного Закону пропонується, щоб сума основної заборгованості (її частини) за зобов'язаннями за кредитними договорами та договорами позики, а також суми, пені, процентів та/або штрафів, нараховані на зазначену основну суму заборгованості (її частину) визнавалися безнадійною заборгованістю, у разі якщо боржник відповідно до закону належатиме до суб'єктів господарювання, які втратили можливість здійснення господарської діяльності на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, а також якщо прострочення погашення зазначеної заборгованості (її частини) становитиме понад 360 днів.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Конституції України визначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

За приписом частини другої статті 19 Основного Закону України органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до частини четвертої статті 13 Конституції України держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки.

Згідно з частиною шостою статті 55 Основного Закону України кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Відповідно до пунктів 7 та 8 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються правовий режим власності, правові засади і гарантії підприємництва, а згідно з пунктом 1 частини другої статті 92 Основного Закону України виключно законами України встановлюються засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків.

Конституційний Суд України у Рішенні від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002 зазначив, що за Конституцією України держава рівним чином захищає усі форми власності, а кожна з них може мати свої особливості, пов'язані із законодавчо визначеними умовами та підставами виникнення або припинення права власності (абзац другий підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини). Виключно законами України встановлюється правовий режим власності, в основі якого - конституційні положення, конкретизовані в законах, які можуть містити й певні особливості правового режиму тих чи інших форм власності (абзац другий підпункту 3.4 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007).

Слід зазначити, що положеннями Законопроекту пропонується на період дії Закону України "Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції" ввести мораторій на виконання судових рішень, що набрали законної сили після набрання чинності цим Законом, у справах щодо стягнення заборгованості за договорами позики та кредитними договорами, а також договорами поруки фізичних та юридичних осіб, які знаходяться на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

Відповідно до статті 1291 Конституції України судові рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд.

Разом з тим варто звернути увагу, що положення Основного Закону України в частині обов'язковості виконання судових рішень розглядалися Конституційним Судом України у Рішенні від 10 червня 2003 року № 11-рп/2003 (справа про мораторій на примусову реалізацію майна). Як зазначається у Рішенні, на думку суб'єкта права на конституційне подання "встановлення мораторію на звернення стягнення на майно боржників державних підприємств та господарських товариств робить "фактично необов'язковим" виконання ними судових рішень майнового характеру, при цьому, унеможливорюється реалізація судових рішень майнового характеру і в процесі провадження справ про банкрутство стосовно державних

підприємств та господарських товариств, що суперечить положенню частини п'ятої статті 124 Конституції України, згідно з яким судові рішення є обов'язковими до виконання на всій території України".

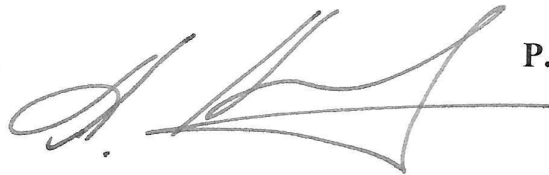
Розглядаючи справу Конституційний Суд України виходив із того, що Закон України "Про введення мораторію на примусову реалізацію майна" (далі – Закон) не порушує конституційної вимоги обов'язковості судових рішень. Рішення судів про примусове відчуження майна підприємств, ухвалені до і після прийняття Закону, ним не скасовуються, вони залишаються в силі, а їх виконання призупиняється до вдосконалення механізму примусової реалізації майна. Тобто Законом встановлюється подовжений на цей період строк їх виконання (підпункт 3.6 пункту 3 мотивувальної частини Рішення).

Також, у згаданому вище Рішенні Конституційний Суд України відзначає, що правовий статус суб'єктів права різних форм власності ґрунтується на єдиних конституційних принципах. Разом з тим правовий статус кожного з них має особливості, що і характеризують того чи іншого суб'єкта права власності як такого. Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності як у тому, що є загальним для них, так і в його особливостях відповідно до законів, дія яких на них поширюється (абзац третій підпункту 3.3 пункту 3 мотивувальної частини).

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України). З огляду на зазначене, законодавча ініціатива є предметом правового регулювання закону та узгоджується з Конституцією України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей виконання кредитних зобов'язань на тимчасово неконтрольованих територіях Донецької та Луганської областей (реєстр. № 6029 від 03 лютого 2017 року), поданий народними депутатами України Денисенком А.П., Кужель О.В. та іншими, не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ